

דואט השופרות

אשרי העם יודעי תרועה ד' באור פניך יהלכון

עֲלֵה אֱלֹקִים בְּתִרְעוּעָה ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר

יהודה בר נחמני בשם ר' שמעון בן לקיש פתח עלה אלהים בתרועה י"י בקול שופר (תהלים מז, ו). כשהקב"ה עולה לישוב על כסא הדין בראש השנה לדין הוא עולה, הה"ד עלה אלקים בתרועה. וכיון שישראל נוטלין שופרותיהן ותוקעין מיד י"י בקול שופר, מה הקדוש ברוך הוא עושה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים. אימתי בראש השנה, בחדש השביעי באחד לחדש. (ויקרא רבה פרשת אמור פרשה כט)

יסוד דברי ריש לקיש המבחין בין שני חלקי הפסוק, הוא המעבר מא' (עלה א' בתרועה) המציין את מידת הדין להוי"ה (הוי"ה בקול שופר) המציין את מידת הרחמים.

"עלה א' בתרועה" [?] התרועה היא תרועה שמימית, המציינת את תחילת הדין. באותה שעה הקב"ה יושב לדון את עולמו במידת הדין.

"ד' בקול שופר" [?] מתאר את ישראל הנוטלין את שופרותיהן, ובעקבות כך הקב"ה עובר מכסא דין, משם א', לכסא רחמים, לשם הוי"ה.

ניטיב להבין את דברי ריש לקיש מהתבוננות בפיוט "ונתנה תוקף" המתאר אף הוא שני שופרות:

"ובשופר גדול יתקע וקול דממה דקה יישמע

ומלאכים ייחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין"

שעה זו שאנחנו עומדים לתקוע בשופר כאן בבית דין של מטה, עומדים אף לתקוע בשופר בבית דין של מעלה. השופר של מעלה הוא שופר ההתגלות של הקב"ה היושב על כסא דין ודן את כל בריותיו. זהו השופר שריש לקיש מזהה ברישא של הפסוק [?] "עלה א' בתרועה". בשעה זו הקב"ה מתחיל את הדין במידת הדין, שהיא המידה בה הוא דן את העולם כולו ביום זה. הקב"ה, הוא אלוך אחד ואין עוד מלבדו. כל העולם כולו הוא יציר כפיו, והוא מעביר את כל בריותיו לפניו כבני מרון, ופוקד נפש כל חי, בין בני ברית ובין שאינם בני ברית. זכר כל היצור בא לפניו, מעשה איש ופקודתו, ועלילות מצעדי גבר, מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש. הקב"ה מתגלה לעולם כולו כא' [?] הוא דן את העולם כולו במדת הדין, שהיא החוקיות של הדין. בדומה לחוקי

הטבע הפועלים ללא הבחנה בין איש לאיש, וחלים באופן שווה ביחס לכל הברואים, כך מידת הדין מחייבת דין שווה לכולם, איש איש לפי מעשיו.

"כשהקב"ה עולה לישב על כסא הדין בראש השנה לדין הוא עולה, הה"ד עלה א' בתרועה".

"ד' בקול שופר" ☞ ישראל נוטלין שופרותיהן ותוקעין ואז הקב"ה מתגלה להם ורק להם כהוי"ה ועובר לכסא הרחמים. במידת הרחמים הקב"ה שובר את החוקיות של הדין, ודן את עמו באופן שונה. אולם מהות הדבר אינו שהוא מוותר לנו, וההנחה שאנחנו מקבלים ממנו. לב העניין הוא שמדת הרחמים מייצגת מערכת יחסים שונה בינינו ובין הקב"ה מאשר מערכת היחסים של מידת הדין. מידת הרחמים מייצגת מערכת אינטימית של יחסים בינינו ובין המקום, ומכוח מערכת זו נגזר שהוא דן אותנו באופן שונה. בארמית, יש למילה "רחמי", מספר משמעויות, ואחת מהן היא אהבה. אהבה מטבעה הינה מערכת יחסים הדדית, וכך מידת הרחמים מייצגת את האהבה ההדדית שבינינו ובין הקב"ה. אהבה זו קיימת רק בין ישראל ובין הקב"ה אך עבור אומות העולם, הקב"ה הוא אלוקים, שכן הם לא מאמינים בו ולא קוראים בשמו, ואין להם מערכת יחסים עם רבונו של עולם.

"אמר רבי אבהו: למה תוקעין בשופר של איל? ☞ אמר הקדוש ברוך הוא: תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני".

דברי רבי אבהו מנהירים את סוד "ד' בקול שופר" המעביר את הקב"ה לכסא רחמים. אנחנו תוקעים בשופר של איל המזכיר את עקדת יצחק. המדקדק בדברי רבי אבהו יבחין שאנחנו לא מבקשים מהקב"ה שיכתבנו לחיים בזכות עקדת יצחק, אלא מביעים את נכונותו לעקוד את עצמנו כמו יצחק אבינו. זאת משום, ששעה שאנחנו תוקעים בשופר של איל אנחנו מביעים את נאמנותו הלא מסויגת לקב"ה ואת דבקותנו בו. "כאילו עקדתם עצמכם לפני". הנכונות לעקוד את עצמנו היא מבע לאהבתנו כלפי המקום, ומאהבת המקום החוזרת אלינו הוא דן אותנו במידת הרחמים.

הרעיון הזה, של השוני בין יחס המקום לאומות העולם ובין יחס המקום אל עמו ישראל הוא מוטיב מרכזי במלכויות זכרונות ושופרות. מלכויות נפתחות בעלינו לשבח על כך שאנחנו היחידים מבין האומות המכירות במלכות ד', ואנחנו מייחלים ל"מלוך על כל העולם כולו בכבודך". אף זכרונות פותחות בפן האוניברסלי של "אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם". ברם, במהלך הברכה יש מעבר מזכירת כל הבריאה לזכירת הברית ☞ לכך שאת עם ישראל, זרעו של אברהם אוהבו, הקב"ה פוקד באופן שונה, ורוב פסוקי הזכרונות מבטאים את הקב"ה כזוכר הברית.

הדואט בין שופרו של הקב"ה ובין השופר שלנו הוא שיאו של ברכת שופרות, הנפתחת בפסוקי התורה המתארים את הקב"ה תוקע בשופר ההתגלות בהר סיני. ברם, בהמשך ההיסטוריה הקב"ה הוא א-ל מסתתר בשפיר חביון, ומי שמגלה את מלכותו בעולם זהו עם ישראל. וכך, פסוקי הכתובים מתארים את שופרם של ישראל. ברכת שופרות מסתיימת בפסוקי נביאים

המתארים את תקיעת השופר בגאולה עתידה שם הקב"ה שב ותוקע. וכך כל עיקרה של ברכת שופרות היא דואט [?] משופרו של הקב"ה בפסוקי התורה לשופר שלנו בפסוקי הכתובים וחזרה לשופרו של הקב"ה בפסוקי השופרות.

דואט השופרות מייצג את מערכת היחסים שביננו ובין הקב"ה [?] וזהו עיקרו של יום ראש השנה [?] הזכות לעמוד לפני ד' ולדבוק בו. יש שעות בהן מלכות ד' גלויה לכל כמו במעמד הר סיני ויש שעות שבהם היא נסתרת [?] ואנחנו קוראים בשמו בעולם ומגלים את מלכותו. בעולם של חילון ושל דאעש העורפים את ראשי מתנגדיהם ומטילים טרור אכזרי, אנחנו אלו הקוראים בשם הוי"ה הוי"ה א-ל רחום וחנון.

זהו עיקר השופר [?] דואט. בשעה זו תוקעים בבית דין של מעלה ואנחנו תוקעים בבית דין של מטה [?] מערכת יחסים של אהבה שוררת בינינו ובין המקום.

אנחנו מסיימים את ברכת שופרות בקריאה [?] תקע בשופר גדול לחרותנו [?] רבונו של עולם אנא תקע בשופר שלך ואז אנחנו נוכל לתקוע בשופר שלנו.

בשעה זו, אנחנו פונים לקב"ה ואומרים לו ההפך [?] אנחנו תוקעים בשופר שלנו, ובכך מכריזים על מלכותך בעולם, ואנו שוטחים תחנתנו לפניך שתתקע בשופר שלך, הגלה נא ופרוש חביבי את סוכת שלומך עלינו, אנא כתוב וחתום לחיים טובים את בית ישראל ופקוד נא לטובה את מדינת ישראל מול כל אויביה וצריה, אנא כתוב וחתום לחיים טובים את כל אוהביך בקהילה שלנו, ונזכה כולנו לשנת חיים ושלם אמן.